

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Asdodisch spreken

Ook zag ik in die dagen Judeëers, die Asdodietische, Ammonnietische, en Moabietische vrouwen gehuwd hadden; van hun kinderen sprak de helft asdodisch, en ze waren niet in staat Judees te spreken, maar wel de taal van dit of dat volk.

Neh. 13 : 23, 24.

Nehemia is de reformator geweest van het Israël na de ballingschap. Hoe heeft hij, samen met Ezra, al zijn krachten gegeven om dit volk uit zijn benarde positie te redden en uit zijn verval op te heffen, waarin het, teruggekeerd in het land der vaders, nog altijd verkeerde! Stad en tempel heeft hij herbouwd, het volk woont weer gerust en zeker. Nehemia heeft daarvoor met haast onbegrijpelijke energie gearbeid. Wat kan er toch een ongelooflijke kracht van één mens uitgaan, en hoe kan daardoor een heel volk bezielde worden en tot nieuwe actie gewekt! Toen Nehemia de eerste maal kwam kijken, vond hij niets dan puinhopen en een defaitistisch volk, dat geen verwachting meer had voor land en kerk en natie. Daartegenover trof hij een coalitie aan van verbeten vijanden, die, met dodelijke haat bezielde voor al wat Israël voorstond, tot bij de Perzische autoriteiten toe de goodwill, die er onder Cyrus voor Israël was, door hun lasterpraat hadden weggenomen, en elke restauratie als revolutie bestempelden, en het volk een heilige, of liever onheilige vrees hadden ingejaagd voor iedere poging tot opbouw. Maar Nehemia, toen de Geest over hem vaardig werd, heeft een ongelooflijke ommekeer tot stand gebracht. Onder zijn bezielende leiding heeft het volk de vrees afgeschud, en gegrepen naar troffel en zwaard om de restauratie ter hand te nemen. Een heel volk heeft gebouwd aan muren en poorten en heiligdom, en in twee en vijftig dagen was de muur hersteld, de poorten in de hengsels gehangen. Jerusalem is weer een stad met tegen de bedreiging van de vijand beveiligd, rust en orde, die beide factoren, die het klimaat scheppen noodzakelijk voor een rustige opbouw, kunnen nu voortaan gehandhaafd worden. En toen is er een prachtig feest gevierd. Prachtig om de geest, waarin dat feest werd gevierd. Ze hebben niet zichzelf geprezen, en ze hebben geen lintjes en medailles aan mensen uitgereikt. Het was een feest waarop de HEERE alle ere ontving, waarbij de dienst des Heeren als de voorwaarde van Israëls voortbestaan, de vrees des HEEREN als het beginsel der wijsheid werd uitgeroepen. In twee feestelijke omgangingen, de een geleid door Ezra de Schriftgeleerde en de andere door Nehemia de bouwmeester zijn ze langs twee roeten over de nieuwe muur getrokken tot ze elkaar op het tempelplein bij het heiligdom ontmoetten. Waardoor het hele volk beleed, dat opgeveerde nationale zelfbewustzijn garantie konden zijn voor Israëls voortbestaan, maar alleen wanneer de HEERE en zijn tempeldienst het uitgangspunt centrum en doelwit vormden van al wat Israël beoogde.

Dat was het nieuwe schone begin, waartoe Nehemia de krachtige stoot gegeven had. Maar dat is voor Nehemia niet voldoende dat Israël veilig woont, het moet ook heilig zijn. Uitwendige restauratie baat niet zonder innerlijke reformatie. Dan eerst kan het de zegen des HEEREN verwachten, en beantwoordt het weer aan zijn roeping.

Samen met Ezra, de schriftgeleerde, heeft Nehemia al zijn best gedaan, om het volk, dat hij zo liefheeft, weer in de wegen des HEEREN terug te brengen. Maar deze reformatie ontmoet allerlei tegenkating. In het 13de hoofdstuk, waaruit de tekst genomen is, die hierboven staat, verhaalt hij, op welke weerstand hij zoal stuitte. En een van de dingen, die het meest de wederkeer van het volk des HEEREN tot de dienst des HEEREN tegenhield, wordt in het 24ste vs genoemd.

Het bleek met de opvoeding in vele gezinnen niet in orde te zijn. Het gezin is ten slotte de cel, waaruit kerk en staat en maatschappij worden opgebouwd. Daar, in de gezinnen, moet de vrees des HEEREN worden onderwezen en doorgegeven aan en aangekweekt bij het volgende geslacht. Maar in verscheiden gezinnen trof Nehemia een storend element aan, een verkeerde invloed, waardoor het zaad des verbonds van de dienst des HEEREN vervreemde.

Verscheidene Israëlitische mannen bleken een huwelijk te hebben gesloten met heidense vrouwen. Deze kenden natuurlijk het Joods niet, maar spraken de taal van Asdod, de grote filistijnse stad, die, op de grens van Kanaän gelegen, in wijde omtrek haar invloed deed gevoelen. En van de kinderen uit zulke gemengde huwelijken bleek maar de helft het Joods machtig te zijn, de taal van het volk des HEEREN. Ze spraken half asdodisch. Een mengelmoesje van het Joods en de taal van het heidense land, waaruit hun moeders afkomstig waren.

Waarom was Nehemia daarover zo veront-rust? Omdat daaruit bleek welk een sterke invloed die vreemde vrouwen hadden in de verbondsgezinnen. Hoe zij eigenlijk de opvoeding beheersten. Want met de taal van die moeders leerden hun kinderen natuurlijk ook allerlei heidense zeden en gewoonten. En omdat ze het Joods niet goed kenden, de taal waarin het Woord des HEEREN was geschreven, konden ze geen tegengif ontvangen. Geen onderwijs in de dienst des HEEREN. Natuurlijk zullen er onder hun vaders wel geweest zijn, die er nog niet helemaal onverschillig voor waren hoe hun kinderen opgroeienden. Maar ze konden niet tegen de invloed van de moeders op. Trouwens, hun verzet zal wel niet erg groot geweest zijn. Het feit, dat zij konden aanhoren, dat hun kinderen de Joodse taal niet zuiver konden spreken, deed het ergste verwachten. En neem aan, dat ze hun vaderplicht niet geheel en al verzuimden, dan ziet men toch meestal, dat de verkeerde invloed het wint van de goede. Wanneer twee stromen in elkander vloeien, waarvan de een helder, en de ander troebel is, krijgt ge nooit zuiver, maar slechts veront-reinigd water.

Het erge was, dat op het Joodse volk, als het geroepen bondsvolk, dat de openbaring bezat, de taak rustte om de HEERE te prijzen en aan te prijzen met woord en wandel bij de volkeren rondom en zo voor de ganse aarde tot een zegen te worden. Jood betekent immers: Godlover! Maar wanneer de kinderen der Joden hun eigen taal al niet eens goed kennen, kwam er van het kennis nemen van en spreken over de HEERE en Zijn Woord natuurlijk weinig terecht. En de verkeerde invloeden zorgden dan wel, dat van dat weinigje, dat ze leerden, niets overbleef.

Deze mededeling uit het boek Nehemia bevat een ernstige waarschuwing voor het volk des HEEREN van alle tijden. Natuurlijk dreigt allereerst bij gemengde huwelijken het gevaar, dat de kinderen uit zulke huwelijken

UIT DE INHOUD:

Asdodisch spreken	J. v. D.
Theorie en Practijk	H. J. J.
Duidelijkheid gevraagd!	C. V.
De ondergang der eerste wereld	J. B.
Tussen Humanisme en Calvinisme (II)	G. P.
Boekbespreking (III)	A. J. D.
Ingezonden	
Persschouw	C. V.
Van hier en ginds	
Kerknieuws	

„asdodisch“ leren spreken. Maar dat gevaar kan evengoed aanwezig zijn, al zijn vader en moeder beide belijdende leden van de gereformeerde kerk. Ze hebben bij hun huwelijk beloofd, dat ze als mede-erfgenamen des verbonds de kinderen, die God hun geven wil, zullen opvoeden in de vrees des HEEREN. Maar denken ze er wel om, dat ze in hun gezinnen geen invloeden toelaten, die hun kinderen van God en Zijn dienst aftrekken? Wat spreekt ge met uw kinderen? Leert ge ze „Joods spreken?“ Leert ge ze de „tale Kanaans?“ Neen, daarmee bedoel ik niet het jargon, dat in sommige „zware“ kringen opgeld doet. Maar leert ge ze alles bezien vanuit het Woord des HEEREN, en leert ge ze leven door uw voorbeeld voor de HEERE van dat Woord? Wat spreekt ge met uw kinderen, en hoe leren ze leven? Is uw dagelijkse taal, en uw beoordeling van kerk en staat en maatschappij, van huwelijk en gezin en alle dingen zo, dat ze alles leren bezien bij eeuwigheidslicht?

Of is uw spreken aards en werelds? Denk er om: uw kinderen leren spreken en oordelen zoals gij er hen in voorgaat!

En wie hebt ge als uw helpers gekozen bij de opvoeding en het onderwijs van uw kinderen? Aan welke onderwijzers en opvoeders vertrouwt ge ze toe?

En welke lectuur lezen ze? Welke kranten en tijdschriften komen er bij U in huis? Er zijn tegenwoordig zoveel bladen, die „half asdodisch“ spreken of helemaal wereldse voorlichting geven, een wereldse sfeer in huis brengen.

En de verderfelijke invloed van zulk een dagelijkse of wekelijkse injectie met verkeerde beginselen is niet te onderschatten! Ge zoudt er niet aan denken uw kinderen dagelijks wat vergif door hun eten te laten mengen. Maar verkeerde invloed is geestelijk vergif! Zielegif! En het ergste is, dat men de schadelijke gevolgen niet aanstonds bemerkt. Maar straks spreken gedoopte leden der gemeente „half asdodisch!“ Half werelds en heidens. En de kinderen leren niet wat God, de HEERE op allerlei levensterrein van ons vraagt. Ze kunnen straks „het Joods niet meer verstaan“: ze weten niet hoe de Heere moet gediend en geprezen. En ze vallen straks zo maar de briesende leeuw in, de sterke poten, die rondgaat, zoekende wie hij zou mogen verslinden. Ze onderkennen niet meer de geest der eeuw, de geestelijke boosheden in de lucht, die ze alleen maar kunnen weerstaan, vast zijnde in het geloof.

Mochten er schadelijke invloeden in uw gezin zijn binnengedrongen en hun funeste invloed uitoefenen, doe wat Nehemia van de Israëlitische mannen uit onze tekst eiste: breek er radicaal mee. Doe die schadelijke invloed weg uit uw huis. En begin met uw gezin een nieuw en ander leven. Dan zullen uw kinderen „Joods leren spreken“, en straks, als ze volwassen zijn, met de vijanden kunnen spreken in de poort!

Heerenveen.

J. van Dijk.

Theorie en Practijk

Bovenstaande woorden zijn wel van vreemde oorsprong, maar toch wel zo ingeburgerd, dat ze voor iedereen duidelijk zijn. Iemand kan theoretisch op een zeker gebied goed thuis zijn, terwijl hij van de practijk niets terecht brengt. Iemand kan omgekeerd praktisch goed werk doen, terwijl hij van theorie geen verstand heeft.

Laat ik een paar voorbeelden noemen. De bekende wijsgeer Seneca, leermeester van keizer Nero, schreef heel mooie beschouwingen over verschillende toestanden. Bijv. over de gevaren van de rijkdom. Het was beter arm te zijn dan veel geld te bezitten. Verder schreef hij over de gelijkheid van alle mensen en veroordeelde hij de slavernij. Voorts moest hij — theoretisch — niets hebben van geweld. Maar intussen verzamelde hij zoveel schatten, dat hij zelf niet wist hoe rijk hij wel was. Verder hield hij zoveel slaven, dat hij bij benadering hun aantal niet kende. Voorts deed hij mee aan alle schandelijke gewelddaden van keizer Nero. Natuurlijk merkten zijn vijanden deze tegenstelling wel op en in de senaat kreeg Seneca dit ook wel te horen. Het is mij niet bekend of dit veel heeft geholpen.

Uit de tijd van de N.S.B. herinner ik mij een man, die heel mooie theorieën kon verkondigen. Als men hem hoorde zou men zeggen, dat het in Nederland een paradijs zou worden. Hij ging het land door om zijn beschouwingen aan het volk voor te dragen. Maar wie hem kenden kwamen weinig onder de indruk van zijn getheoretiseer. Want hij had twaalf ambachten gehad en dertien ongelukken. Theoretisch zal hij de zaken wel voor mekaar gehad hebben, maar in de practijk maakte hij er niets van.

* * *

Er zijn ook onder theologen wel theorieën, waarmee men praktisch niets doet. Waarmee men praktisch ook niets doet. Er zijn beschouwingen, die op papier best in mekaar zitten en kloppen als een bus. Maar die praktisch onbruikbaar zijn, omdat ze niet waar zijn en op de werkelijkheid niet kloppen. Zo heb ik altijd gedacht over de vermaarde formule „houden voor wedergeboren”, later gewijzigd in „beschouwen en behandelen als zulken, die delen in de wederbarende genade”, waaraan nu niemand meer gebonden is.

Men heeft mij gevraagd hoe het mogelijk was, dat men onder de formule van 1905 ongeveer veertig jaar in vrede geleefd heeft, terwijl dat later helemaal niet meer kon. Daarop heb ik het volgende geantwoord: Het „houden voor wedergeboren” van 1905 is altijd theorie gebleven, in de praktijk van prediking en vermaning en vertroosting kon men er niets mee aanvangen. Daarom zijn die bepalingen van 1905 ook „onder de tafel” geraakt. Ze leefden in de gemeente niet. Ze kwamen in geen enkel catechisatie-boekje voor. Een dominee, die zijn catechisanten met 1905 op de hoogte wilde brengen, moest de acta van de synode te voorschijn halen. Ik heb er één gekend, die dit werkelijk deed. Maar over het algemeen was 1905 vergeten. Onder zulk een „vergeten hoofdstuk” kon men best in vrede leven. Theologen konden er in de studeerkamer rustig of ook onrustig over debatteren. Maar in de practijk gaf het geen moeilijkheid. Ik heb daar tenminste nooit iets van gemerkt.

Vele jaren van kerkelijk samenleven hebben voor mij bewezen, dat ambtsdragers, die het in theorie helemaal niet eens zijn, praktisch heel goed kunnen samenleven en samenwerken. Vooral als het een theorie betreft, die moeilijk of bezwaarlijk in de practijk te pas is te brengen. Ik heb jaren met broeders samengewerkt, die bij Kuiper groot waren geworden. Zij hingen de theorie aan van het „houden voor wedergeboren”, ofschoon ik moet zeggen, dat ik hen er vóór 1936 vrijwel nooit over hoorde spreken. Maar ik herinner mij geen huisbezoek of tuchtbezoek of troostbezoek waar ooit een beroep werd gedaan op de bepalingen van 1905. Ook in de jaren 1936—1946 niet.

Helder staat mij nog voor de geest een tuchtbezoek, dat ik — het was tussen 1942 en 1946 — met een ouderling bij een ontrouw gemeentelid bracht. Bedoelde ouderling was „gepakt en gemazeld” in de kuyperiaanse

leer. Hij was in Kuypers werken goed thuis. Hij was verknocht aan het „houden voor wedergeboren”. We hadden daarover menig theologisch debat in de studeerkamer. We konden elkander niet overtuigen. Zulk een twistgesprek eindigde gewoonlijk met de opmerking: „Laten we nu maar op stap gaan, in de practijk doen we het gelukkig precies gelijk”. Dat was inderdaad zo. Dat bleek weer op bovenbedoeld bezoek.

Omdat ik al zo vaak met de jongeman had gesproken spraken we af, dat de ouderling deze keer het woord zou voeren. Hij deed dit als volgt:

„Denk je er wel eens aan, dat je gedoopt bent? De HERE heeft met jou Zijn verbond opgericht. Wat heeft Hij een rijkdom van beloften gegeven. Hij heeft je beloofd vergeving der zonden en eeuwig leven en een zaligheid die nimmer eindigt. Hij heeft toegezegd je van alle zonde te reinigen en van alle goeds te verzorgen.

En weet je wat je nu doet? Je bent bezig het verbond, dat de HERE met jou heeft opgericht, te verbreken. De rijkdommen, die God je heeft toegezegd, ruil je in voor klatergoud van de wereld. Je verwerpt Gods beloften en haalt de toorn des HEREN over je. En als je niet terugkeert op je verkeerde weg zal de wraak des HEREN je treffen, want Hij is niet „onze lieve Heer”, die alles maar goed vindt”.

Hij noemde voorbeelden uit de Schrift van mensen, die Gods verbond verbraken en onder de toorn van God waren omgekomen. En met kracht drong hij aan om weder te keren tot de HERE en om te wandelen als kind des verbonds.

Hij deed het in de practijk precies zo als ik het zou hebben gedaan. Met z'n theorie was ik het gans niet eens. Maar in de practijk deed hij met deze theorie niets. Daarom konden wij het praktisch best vinden.

Het was mogelijk bij theoretisch verschil samen te leven en samen te werken in de practijk. We waren het niet in alles eens, maar we wisten ons wel één. In de Here. Dat is in de Kerk gelukkig mogelijk.

* * *

Men heeft mij gevraagd: Waarom kon dat later niet meer? Mijn antwoord is: Omdat van mij geëist werd niets te leren, wat niet ten volle met de formules van 1946 in overeenstemming was. Naar mijn overtuiging was ik bij al mijn werk er nooit mee in overeenstemming. Daarom kon en wilde ik mij niet conformeren. Dat was eenvoudig een kwestie van eerijsheid. Ik zou mijn geweten geweld hebben aangedaan als ik mij wel conformeerde. Ik vond de schorsingen onrechtvaardig. En de formules, tot bindende leer verheven, boven-schriftuurlijk. Toen ben ik geschorst. Daardoor werd de samenwerking verbroken. Dat ik wel wilde en kon samenwerken met broeders, die het theoretisch met mij niet eens waren, kan ik gemakkelijk bewijzen. In de nood van de jaren vóór 1946 heb ik aan de kerkeraad het volgende voorstel gedaan: Wij houden ons alleen aan de 3 Formulieren van Enigheid. U bindt mij niet aan 1946, ik bind u niet aan mijn opvattingen. Zo gaan wij verder als gereformeerde kerk van Voorthuizen. Om zo aan de andere kerken te tonen, dat het mogelijk is bij theoretisch verschil samen te leven als broeders, die één zijn in de Here.

* * *

Als ik over deze dingen spreek bijv. met jonge, synodale predikanten, die zelf de strijd niet hebben meegemaakt, dan stoot ik telkens op een merkwaardig misverstand. Zij begrijpen niet, dat ik bezwaar kan hebben tegen „het beschouwen en behandelen als zulken, die delen in de wederbarende genade des Heiligen Geestes”. De kindertjes behoren toch bij de gemeente des Heren? Met de gelovige ouders staan zij toch onder de genade Gods? Ze zijn toch kinderen des verbonds en kinderen des koninkrijks? Ze zijn toch heilig en in Christus geheiligd? Nu dan?

Ik ben het van harte eens met hen als zij zeggen: De kinderen der gelovigen behoren bij de gemeente van Christus. Zij zijn heilig. Zij zijn in Christus geheiligd. Had de synode dit de Schrift nagesproken en onze Belijdenis,

wie zou zich daarover niet verblijd hebben? Maar dat is juist niet gebeurd. We moesten „houden voor” en „beschouwen als” en wel „als wedergeboren” of „delend in de wederbarende genade des Heiligen Geestes”. In dit „houden voor” of „beschouwen als” zit een element van onzekerheid, dat de Schrift en de Belijdenis niet kent. De Kerk vraagt aan gelovige ouders gelukkig niet: Houdt gij het er voor, dat onze kinderen in Christus geheiligd zijn? Maar zij vraagt: Bekent, belijdt gij, dat zij in Christus geheiligd zijn? Bij dit gelovig belijden wilde ik maar blijven en niet overgaan tot een onderstelling, die aan geen mens ooit enige echte zekerheid heeft gegeven.

* * *

Ik kan mij voorstellen, dat iemand vraagt waarom ik deze zaken weer ophaal. Wel, dat doe ik om een beetje op eenheid aan te werken van alle Gereformeerden. Zal er ooit van eenheid sprake zijn, dan zullen we elkaar niet moeten binden aan een theologische theorie. Met enige overdrijving zouden we kunnen zeggen: Er zijn zoveel theorieën als er theologen zijn!

We hoeven het gelukkig in onze beschouwingen van het verbond of van de verkiezing of van de wedergeboorte niet eens zijn. Als dat wel het geval was dan zou het Gereformerdendom in nog meer kerkjes uiteenscheuren als nu reeds het geval is. Laten we elkaar maar niets wijs maken: Er zijn theoretische verschillen tussen Gereformeerden van allerlei slag. En ze zullen het ook wel nooit eens worden. Dat heeft de geschiedenis van de theologie wel bewezen. Als we onze verwachting hebben van theologen, die het eerst eens moeten worden, dan zijn we „in de aap gelogeerd”. Dan komt er van de door God gewilde eenheid niets terecht.

We zullen moeten leren elkander te verdragen, ook wanneer we het theoretisch niet eens zijn. Als we praktisch maar één zijn in Christus.

Eén in de Waarheid. Eén in de Liefde. Eén in het geloof.

Het is dunkt mij een fout van het Gereformerdendom, dat het veel te veel waarde hecht aan theorieën en theologieën. Ik zeg niet, dat ik daaraan ontkomen ben. Waarschijnlijk is niemand er helemaal aan ontkomen.

Men heeft zich druk gemaakt over een juiste formule voor de beschouwing van de kinderen der gelovigen.

Ik vraag mij af of deze beschouwingen wel veel invloed hebben gehad bijv. op de opvoeding van onze kinderen.

Neem nu eens drie gezinnen, die echt naar uitwijzen van het Evangelie willen leven. Het ene is Christelijk Gereformeerd, het andere Vrijgemaakt, het derde niet-Vrijgemaakt. Zouden de verschillende ouders hun kinderen gans verschillend opvoeden? Mogelijk hebben geen van de ouders een theorie of een beschouwing. Mogelijk ook wel en dan lopen ze uit elkaar. Maar geven ze hun kinderen verschillend „voedsel”? Lezen ze de Bijbel dan verschillend? Lezen ze hun Belijdenis anders? Ik denk, dat deze gezinnen niet veel uit mekaar zullen lopen.

Ik denk dat trouwens van heel het leven. Ik vraag mij wel eens af waarin het verschil in levenspractijk bestaat tussen Vrijgemaakten en niet-Vrijgemaakten en Christelijk Gereformeerden hier in Kampen bijv. Als het goed met hen staat dan schamen zij zich voor het Evangelie niet. Dan belijden zij de naam des HEREN waar het te pas komt. Dan dienen zij God met eerbied en godvruchtigheid en strijden tegen de zonde, die ze in hun leven tegenkomen.

Zouden hun theorieën of beschouwingen, die nogal uiteenlopen als zij ze hebben, veel invloed hebben op de practijk van hun leven?

We moeten God bidden om éénheid van allen, die het leven en de zaligheid buiten zichzelf in Jezus Christus zoeken.

En op die eenheid moeten we aanwerken ook.

Wat eenmaal gescheiden is groeit niet in een paar dagen naar mekaar toe. Maar we zouden moeten beginnen in ons spreken en schrijven en ontmoeten een beetje christelijk en broederlijk en vriendelijk tegen elkaar te zijn. Om Gods wil. Om onzels wil. Terwille van de wereld.

H. J. Jager.

Duidelijkheid gevraagd!

Langzamerhand begint de situatie, welke door de opheffing van de Vervangingsformule in de synodale kerken in confessioneel opzicht is ontstaan, zich duidelijker af te tekenen.

De Vervangingsformule is weg.

In de kerkgeschiedenisboeken zal later ongeveer zó iets komen te staan:

In 1942 vaardigde een generale synode van de Geref. Kerken een paar leeruitspraken uit over het verbond enz.

Binnen en buiten die kerken ontstond daartegen een krachtig verzet. Kerkscheuring was er zelfs het gevolg van.

Reeds in 1946 werden die leeruitspraken daarom vervangen door een andere, de z.g.n. Vervangingsformule, welke evenwel zakelijk dezelfde inhoud had als de oude.

Het verzet verminderde daarom niet. Ook de nieuwe formule werd allereerst en met steeds meer kracht als theologische constructie en als sectarisch gediskwalificeerd.

Ten slotte werd ze, na heel veel verwoestingen in de gereformeerde wereld te hebben aangericht, in 1959 ter zijde gesteld.

Inderdaad: de Vervangingsformule is weg. En het is nodig en goed dit feit nuchter onder de ogen te zien.

We moeten niet met behulp van redeneringen en conclusies proberen te bewijzen dat ze er nog wél is.

Zo iets wreekt zich altijd heel erg. Vooral bij de jongere generatie. Als jongelui b.v. naar een synodale dominee wandelen en zeggen dat de Vervangingsformule er toch nog is, worden ze meewarig aangekeken of misschien wel uitgelachen. Het wordt hun in alle toonaarden verzekerd, dat dat „ding” weg, en de bewering, dat het er toch nog is, „gezwam” is. En het eind is, dat ze zich door hun voorlichters bedrogen voelen!

We hebben van dat construeren van een fictieve situatie in het verleden reeds heel veel ellende beleefd!

Hoevelen beredeneerden niet met kracht en klem, dat na 1905 de „veronderstelde wedergeboorte” officiële kerkleer was in de Geref. Kerken. En dat was toch beslist niet waar.

Hoeveel onrecht is op deze wijze voorts de bezwaarden van 1943 niet aangedaan!

De synoden uit die dagen opereerden ten aanzien van verbond, verbondsbelofte en doop met schema's als inwendig - uitwendig; algemeen - bijzonder; kern - omtrek enz. En toen de bezwaarden kritiek leverden op de constructie van een sacrament, dat inwendige genade zou verzegelen en van een bijzondere verbondsbelofte, welke alleen voor de uitverkorenen gold, werd hun in de schoenen geschoven, dat zij „dus” een uitwendig verbond enz. leerden.

Dr. Woelderink heeft indertijd met klem op het onbillijke en gevaarlijke van zulk doen gewezen. Men zag niet in, dat de bezwaarden heel dat schema van uit- en inwendig enz. verwierpen. Men wrong hun opvattingen in eigen schema's. Daardoor werd reeds de synodale **tekening** van het standpunt der bezwaarden hun veroordeling! En hoeveel wantrouwen, bitterheid, misverstand is daarvan niet het gevolg geweest.

Terwijl we dit vooropstellen, moeten we evenwel ook nog iets daarbij zeggen.

De synode sprak namelijk niet — we wezen daar reeds eerder op — dat zij „de bezwaren als zou deze leeruitspraak in strijd zijn met Gods Woord en de belijdenis der kerk, niet aanvaardt” en dat zij „daarom vasthoudt aan haar rechtmatigheid”.

Door deze uitspraak is nu wat de synode inzake de leer besloot „**onduidelijk**” geworden.

Men kan namelijk op grond van het genoemde zó spreken: Zo oordeelt de synode inderdaad — maar desondanks stelde zij de Vervangingsformule als confessioneel bindende leeruitspraak toch maar ter zijde! Dat wil zeggen: wat in de Vervangingsformule als **leer** werd omschreven werd door de synode, al deelde zij de daartegen ingebrachte bezwaren niet, als **confessioneel bindende** waarheid **losgelaten**. Daar is nu niemand mee aan gebonden.

Zo iets kán inderdaad door een kerkelijke

vergadering worden uitgesproken.

Niet alles wat een kerkelijke vergadering als Schriftuurlijke waarheid beschouwt heeft immers door haar als **accord van kerkelijke gemeenschap** te worden vastgesteld en gehandhaafd. Een kerkelijke vergadering heeft niet de erkenning van **alles** wat zij als waarheid der Schriften beschouwt te eisen als **voorwaarde voor kerkelijke eenheid**.

Calvijn maakte reeds onderscheid tussen leerstukken, welke beslist door de kerken moeten worden aanvaard zal er van kerkelijke eenheid sprake kunnen zijn, en andere, waarbij dat niet het geval behoeft te wezen.

Het is bekend, dat vele synodale broeders op deze wijze de terzijdestelling van de Vervangingsformule zien.

Zij zijn van oordeel, dat de terzijdestelling van de Vervangingsformule ook en vooral betekent, dat de **zakelijke inhoud** daarvan niet meer **confessioneel bindend** is. En die dus b.v. voorwerp van kritiek kan en mag zijn.

Maar men kan ook anders redeneren.

Men kan namelijk zeggen: De Vervangingsformule is weg. Men heeft dat gedaan vanwege de moeiten, die zij in eigen kring veroorzaakte en met het oog op een kerkelijke hereniging met Christelijke Gereformeerden en Vrijgemaakten. Maar vergeet nu niet, dat de synode daarbij nadrukkelijk uitsprak, dat zij de bezwaren als zou de Vervangingsformule in strijd zijn met Schrift en confessie niet deelt. Zij achtte wat daarin als dogmatische waarheid werd omschreven dus getrouwe vertolking van de waarheid der Schrift en de inhoud der confessie. En wel werd de Vervangingsformule als zodanig terzijde gesteld. Maar dat veranderde in de confessionele situatie in feite toch niet veel. Wie eerlijk de Schrift en de confessie leest, vindt daarin immers ook alles wat in de Vervangingsformule werd uitgesproken. Daarom is wat daarin staat in feite toch bindend gebleven. De Vervangingsformule is door de synode zeker niet aan de kritiek prijsgegeven.

Het is eveneens bekend, het kan althans ieder bekend zijn, dat door vooraanstaande synodalen de ter zijde stelling van de Vervangingsformule op deze wijze wordt beoordeeld.

Het is nu zo, dat men beide redeneringen kan opzetten en verdedigen zonder te knoeien met de synodale uitspraken.

Die uitspraken zijn inderdaad van die aard, dat beide standpunten daarmee verdedigd kunnen worden. En wel zo, dat beide standpunten zelfs even krachtig verdedigd kunnen worden.

Omdat nu de stand van zaken zo is, moet m.i. iedere objectieve beoordeelaar de dogmatische situatie, welke door het wegdoen van de Vervangingsformule in de synodale kerken is geschapen, **onduidelijk** noemen.

En onduidelijkheid in haar spreken is een lelijk ding voor een kerk. Ja, dat is altijd kerkbederf.

Als er één ding is, dat de kerk in haar spreken moet nastreven, dan is dat **duidelijkheid**.

Men moet precies weten wat men aan haar heeft.

Vóór alles als zij de waarheid Gods in confessionele uitspraken vertolkt en bindend verklaart.

Maar niet minder als zij een of andere opvatting „in het midden” wil laten, in ieder geval niet bindend wil opleggen, of een compromis aangaat.

Of om het nog wat concreter te zeggen: een kerk moet duidelijk spreken, zowel als zij een waarheid als noodzakelijk onderdeel van een accord voor kerkelijke gemeenschap beschouwt, als wanneer zij dat niet doet.

Het is zeer te betreuren, dat het synodale spreken over de Vervangingsformule de noodzakelijke, de kerkelijke **duidelijkheid** mist.

Zal er van een over en weer weten waar men aan toe is sprake kunnen zijn — en dat is de eerste voorwaarde voor een werkelijke toenadering — dan zal er vóór alles in deze duidelijkheid moeten komen.

Deze duidelijkheid kan op verschillende manieren worden verkregen.

Eén ervan, de meest voor de hand liggende, wil ik noemen.

Ze is deze dat door de synodale kerken en broeders duidelijk worde uitgesproken, of zij wat de vrijgemaakten omtrent verbond en doop leren confessioneel achten, althans niet in strijd met de confessie beschouwen.

Deze vraag, momenteel een **kernvraag**, kan gemakkelijk beantwoord worden, indien men dat zou willen. Het is zelfs niet nodig dat daarover een gesprek wordt gevoerd.

Zeker, er kan over de sacramenten enz. ook gesproken worden. Speciaal met het oog op een grotere overeenstemming van gevoelens daaromtrent. Maar dat is van later orde. Zulke gesprekken zullen bovendien zeer lang duren voor men daarvan resultaat zal kunnen boeken. Wie van dergelijke dogmatische gesprekken uit vroeger en later tijd iets heeft vernomen, weet dat reeds van te voren.

Men vergeet bovendien niet, dat het hier gaat om kwesties waarover reeds eeuwen — binnen het kader der gemeenschappelijke confessie — is gediscussieerd en die met name de Gereformeerde Kerken sinds de Afscheiding ononderbroken hebben beroerd.

Maar nog eens: zulke gesprekken zijn van later orde.

Nu is vóór alles van belang de duidelijkheid in de posities over en weer na de terzijdestelling van de Vervangingsformule.

En die komt er onmiddellijk als een duidelijk antwoord gegeven wordt op de vraag: **achten de niet-vrijgemaakte kerken en broeders de vrijgemaakten in wat zij omtrent belofte en doop leren confessioneel trouw?**

Deze vraag is inderdaad momenteel een kernvraag.

Zij is bovendien ook daarom van zo grote betekenis en ernst, omdat men haar ook zó kan formuleren: Is de positie van de duizenden leden en ambtsdragers der synodale kerken, welke ten aanzien van verbondsbelofte en sacramenten precies zo denken als de vrijgemaakten wat dat betreft legaal of illegaal?

Nu gaat het in deze vraag natuurlijk niet om alle mogelijke opvattingen van de vrijgemaakten. Er is inderdaad onder hen — gelukkig — ook in deze allerlei verschil in nuance.

Neen, het gaat in deze vraag om wat de vrijgemaakten duidelijk over het kardinale punt in deze in hun „Verklaring van Gevoelen” voor de synoden en de kerken hebben uitgesproken.

Laat ik dat hier nog maar eens overnemen.

Zij spraken zo:

Wij geloven op grond van de Heilige Schrift en in overeenstemming met de formulieren van enigheid en de liturgische geschriften:

1e. dat alle kinderen in zonden ontvangen en geboren zijn en daarom aan allerhande ellendigheid, ja, aan de verdoemenis zelve onderworpen zijn (Doopsformulier);

2e. dat God in Christus zijn genadeverbond heeft opgericht met de gelovigen en met hun zaad (Gen. 17 : 7; Gal. 3 : 14, 29);

3e. dat daarom alle kinderen der gelovigen verbondskinderen zijn (Hand. 3 : 25);

4e. dat al die kinderen heilig (1 Cor. 7 : 14) of in Christus geheiligd zijn (1 Cor. 1 : 2, Doopsformulier);

5e. dat derhalve aan al die kinderen de heilsbelofte van het verbond toekomt (Hand. 2 : 39);

6e. dat dus voor al die kinderen de doopsbediening is betekening en verzegeling aan hen van het verbond der genade of die heilsbelofte (Gen. 17 : 7, 13—14, Doopsformulier);

7e. dat derhalve al die kinderen met grote ernst geroepen worden, die heilsbelofte met een waar geloof aan te nemen (Hebr. 4 : 1);

8e. dat zovelen van die kinderen deze belofte met een gelovig hart aannemen, zij dat doen krachtens de wederbarende genaderwerking des Heiligen Geestes, naar Gods eeuwige verkiezing (Jer. 24 : 7; Ez. 11 : 19; 36 : 26—27);

9e. dat de kinderen, die deze belofte niet van harte aannemen, deswege als verbondsbrekers een zwaarder oordeel treffen zal (Lev. 26 : 15 vgl. 44; Deut. 31 : 29; Rom.

De ondergang der eerste wereld

Eerste Zang

- Ik zing den ondergang van d' eersten Wareldgrond,
 En 't menschdom dat, met Hel en Duivlen in verbond,
 In gruwelen verhard, Gods Hoogheid durfde trotsen
 En 't aardse Paradijs beklautren langs zijn rotsen,
 5 Tot de Almacht, worstlens nuô met Adams zondig bloed,
 Des aardriks bodem sloopte en omkeerde in den vloed,
 Wat adem haalde op 't droog, van d' afgrond in deed zwelgen ;
 Eén huisgezin behield in 't algemeen verdelgen ;
 En, op 't verbrijzeld puin in lager lucht verspreid,
 10 Het sterflijk kroost vernieuwde, en 't zaad der eeuwigheid.
- Wien smee ik, die mijn oog, ten hemel opgeheven,
 Die wareld weêr herbouw' en weêr herroep' in 't leven,
 Die, wat der waatren stroom in 't denkbeeld achterliet,
 In de eb der eeuwen met heur' afloop dreef in 't niet ?
 15 Wie voert haar uit die nacht van 't ondoordringbaar duister
 Te rug ? — U roep ik aan, ô Gy, wier hemelluister
 Tot d' afgrond doordringt, en den dag voert in 't gezicht
 Waarheen gy d' opslag van uw Godlijk aanschijn richt !
 Gy, Dichtkunst, 't zij ge omhoog aan 't hoofd der Englenchoren
 20 Gods lofzang aanstemt, die geen' weergalm schept in de ooren,
 Maar elken zenuwdraad en drupjen hemelsch bloed
 Bezielt, en op zijn' toon welluidend trillen doet,
 En tot één' enklen zang, één' zangtoon samenvlieten,
 Waar alles by beweegt en wegsmelt in 't genieten :
 25 Het zij ge, uitdeelster van Gods weldaân aan 't heelal,
 De harten hier om laag met d' eigen hemelval
 Bij droppelen laat, en 't heil der diamanten zalen
 Den stervling overbrengt in amethysten schalen :
 Gy ! schiet uw Godheid in een' lichtstraal uit ! Gebie,
 30 Die dartle klanken niet van aardse melodie,
 Waarop de weelde en lust met lichtgeschoeide voeten,
 In hupplend nachtgebaar den bleeken morgen groeten,
 En 't lachende vermaak den kommer drukt in 't hart : —
 Neen, schep hier klanken, waard den Koninklijken Bard,
 35 Wen hy 't Onsterflijk oog, op de aarde neêrgeslagen,
 't Gevallen menschdom toont, en Godlijk laat beklagen !
 Schep tonen, waar de ziel in huppelt tot Gods eer !
 Of, Dichtkunst, wees my ziel ; geen Dicht- geen Zangkunst meer !
 Gevoele ik slechts door U ! beveel, doordring mijn zinnen !
 40 Voer, voer my d' afgrond door en hoogste hemeltinnen
 Waar de aadlaar van het zwerk de wicken druïpt, en geef
 Den Zanger vleugelen waarop hy zeker zweeft ;
 Of, valt hy, laat zijn val die Almacht niet onteeren,
 Wier wraak hy zingt ! —
- Maar Gy, die boven 's Hemels sieren
- 45 Aan 's Vaders rechterhand den ongeschapen' thron
 Beklomt : Gy, God uit God, en menschengeworden Zoon !
 Gy, die, in 't graf gedaald, ook d' eersten wareldvolken
 Uw vrede en zoenbloed bracht in de onderaardsche kolken,
 Waar ze, in een ijzren nacht gekerkerd, hunnen band
 50 Verbroken zagen door uw zegerijke hand !
 Verlosser ! zie, zie neêr op dit vermetel pogen !
 Begunstig 't, is 't iets meer dan Dichterlijke logen ;
 Maar, stijgt het stouter dan eens Christens Godvrucht past,
 Verstoort het uit genade, en leg mijn' waanzin vast !

WILLEM BILDERDIJK

Tekstverklaring: 1—54. Aanhef van het gedicht. Deze bestaat hier uit de Voorstelling van het onderwerp (1—10) en een tweeledigen Aanroep (11—54). — 1. **d' eersten wareldgrond:** de wereld van vóór den zondvloed. — 4. Het aardse paradijs was naar de voorstelling van den dichter bij 'smensen val door een keten van steile en ontoegankelijke bergen omgeven en beschermd. — 6—9. Bilderdijs hing het gevoel van den christengeoloog en natuurkundige De Luc (1727—1817) aan, dat de zondvloed den vasten grond der Eerste Wereld niet alleen overdekt, maar ook verbrijzeld heeft, en dat onze tegenwoordige aarde eigenlijk de bodem is van de zee die toen was. — 9. **verspreid** te verbinden met **puin**. — 10. **en 't zaad der eeuwigheid:** en daarin opgesloten het beloofde vrouwenzaad, d.i. Christus, die eeuwig leven zal en doen leven. — 11. **die:** dat hij. — 13. **wat:** wat ook. **'t denkbeeld:** de herinnering (der mensen). — 14. **afloop:** steeds verder gaand verloop. **dreef in 't niet:** heendreef naar den oceaan van het niets (waar al het tijdelijke heenstroomt). — 16. **Gy:** de hogere Dichtkunst. 17. **d'afgrond:** n.l. van dat duister, van den donkeren oceaan der vergetelheid. **den dag voert in 't gezicht:** het helder dag maakt. — 20—23: den lofzang ter ere van God doet aanheffen, die niet het zintuig van het gehoor doet genieten, maar heel het (denkbeeldig) lichaam van de hemelingen tot gehoor maakt en tot speeltuig tegelijk. — 24. **beweegt:** ontroert. 26. **met d' eigen hemelval:** met dezelfde goddelijke tonen. 27. **diamanten zalen:** hemelse gewesten. — 27/28. Vgl. voor de beeldspraak Spreuken 25 : 11. — 29. **uw Godheid:** uw goddelijk vermogen. — 31/32: waarop zij, die enkel voor aards genot vatbaar zijn, met luchtigen danspas den nacht uitvieren. — 33: en waarbij de feestvreugde de innerlijke ellende te pijnlijker doet gevoelen. 34. **den Koninklijken Bard:** Milton (1608—1674), den dichter van het bijbels Epos *Paradijs Lost*, dat Bilderdijs hier als ideaal voor ogen staat. — 38. **Zangkunst** met accent op **kunst**. — 41: waar de adelaar niet hoger kan komen. — 44. **wraak:** n.l. de vernietiging van de eerste wereld. — 44b—54: 1 Petrus 3 : 19, 20 en 4 : 6. — 48. **onderaard-**Aanroeping van Christus. — 47—50: Vgl. **sche kolken:** n.l. van het dodenrijk. — 50. Naar de hier gevolgde exegese van genoemde teksten zou de Zoon van God bij Zijn vernedering tot het rijk der doden ook aan de door den zondvloed omgekomen nakomelingen van Adam, wier zielen waren behouden, de blijde boodschap van hun aanstaande verlossing door de verdiensten van Zijn lijden hebben gebracht — 51. **vermetel:** gewaagd ondernemen.

J. B.

11 : 23—30 ; Hebr. 12 : 25 vgl. 10 : 28—31 ; 10e. dat steeds moet gedacht worden aan de vermaning om toe te zien, dat niet bij iemand dergenen die der hemelse roeping deelachtig zijn, zij een boos en ongelovig hart om af te wijken van de levende God (Hebr. 3 : 1, 12)".

Dit is de korte samenvatting van wat de vrijgemaakten in deze leren.

Neen, het is allerminst de bedoeling die „Verklaring van Gevoelen” tot een nieuwe leeruitspraak te laten verheffen !

Alle vrijgemaakten zouden zich daar heftig tegen verzetten. Wat de confessie omtrent het verbond en de sacramenten leren is genoeg en duidelijk.

Het was dan ook allerminst de bedoeling van de opstellers een nieuwe confessionele uitspraak te creëren ! Ze omschreven in de genoemde stellingen alleen hun opvattingen omtrent verbond en doop. Opdat men precies zou weten wat men in dit opzicht aan hen had.

De belangrijke, beslissende vraag is nu : achten de synodale kerken en haar synoden dit confessioneel ?

Willen ze hieromtrent een duidelijk en onduidelzinnig antwoord geven ?

Zoals ik reeds zei, wordt wat in deze stellingen werd geformuleerd door zeer velen in de synodale kerken van harte als conform de confessie aanvaard en geleerd.

In zijn Verklaring van de Ned. Geloofsbelijdenis leert b.v. Ds Feenstra deze visie op verbond, verbondsbelofte en doop van stukje tot beetje als inhoud van de confessie.

De kern ervan verdedigde Ds Van Teylingen toen hij verklaarde :

De doop „betekent en verzegelt niet wat in de dopeling aanwezig of ondersteld wordt aanwezig te zijn, maar de beloften van het Genadeverbond in het Evangelie geopenbaard”.

En : „Alle kinderen des verbonds hebben „dezelfde beloften ontvangen” en worden „op dezelfde wijze ernstiglijk en waarachtiglijk geroepen en met de wrake des Verbonds bedreigd”.

En : Waar het hier op aankomt is dit, dat „het wezen van het Sacrament des Geestes en dus de waarachtige aanwezigheid van Christus' lichaam en bloed, niet afhankelijk wordt geacht van het geloof of ongelooft bij de ontvanger”.

En : „Het geloof behoort niet, ook niet als onderstelling tot het wezen van het.

Sacrament. En als de ongelovige het gebruikt gaat er niets van dat wezen te loor”.

Weer vragen we : achten de synodale kerken en synoden deze uitspraken confessioneel ?

De kerkeraad van Almelo deed dat reeds onduidelzinnig !

Mogen ze frank en vrij en dus legaal overal worden gepredikt en verdedigd ?

* * *

Het zou in meer dan een opzicht een zegen zijn als op deze vragen een duidelijk en onduidelzinnig antwoord werd gegeven.

We zien niet in waarom dat niet heel gemakkelijk zou kunnen gegeven worden.

Acht men dat alles niet-confessioneel of kettens — men zegge het.

Alles is beter dan een ellendige onduidelijkheid en onzekerheid, welke vooral nu alleen maar kwaad kan doen — aan alle partijen.

Wij wachten en hopen.

C. V.

Tussen Humanisme en Calvinisme

„De engelen zongen niet: in kerkelijken, maar: in mensen een welbehagen!”

Dr. J. J. Buskes

„Hoera voor het leven”
(pag. 124)

II: DE BOODSCHAP VAN Ds. BUSKES

Alvorens nader in te gaan op de mémoires van Ds. Buskes, hebben de lezers er recht op te weten: welke is de boodschap van Ds. Buskes?

Wie zich daarvan een voorstelling wil maken, doet, geloof ik, niet beter dan één preek van de jonge Ds. Buskes te lezen en te herlezen, en wel zijn sublieme afscheidspreek „Oogst en Arbeiders”, op Zondagavond 19 Maart 1929 gehouden in de Parkkerk te Amsterdam, vlak voor zijn tweede vertrek naar Oosterend op Texel.

Zoals Ds. Buskes voor mij persoonlijk altijd allereerst de predikant blijft van de Parkkerk, geloof ik niet dat éniġ geschriftje de boodschap van Ds. Buskes zó goed weergeeft als deze preek, die men ook na dertig jaar nog aan één stuk uitleest.

Al heeft men Ds. Buskes nooit gezien of gehoord, deze preek nalezend hóort men de jonge predikant met het toen nog zwarte haar, de bril op en met de steeds toegeknepen lippen, die, in de spanning van zijn boodschap, zijn preek uitstoot in de deftige Parkkerk van het z.g. „Hersteld Verband” te Amsterdam-Zuid, een Dienaar des Woords die zijn gemeente voor het laatst het Evangelisch vermaan voorhoudt: te letten op de grote stad Amsterdam, die arbeiders nodig heeft!

Om iets van de boodschap van Ds. Buskes in zijn eigen woorden weer te geven, geloof ik er daarom goed aan te doen enkele simpele fragmenten weer te geven uit deze indrukwekkende afscheidspreek, en vooral ook daarom, omdat hier dingen gezegd zijn, die ook voor ons gereformeerden van dertig jaar later nog niet in alle opzichten in vervulling zijn gegaan en daarom van belang blijven!

De tekst van de afscheidspreek was Mattheus 9: 36—38: „En Jezus, de scharen ziende, werd innerlijk met ontferming bewogen over hen, omdat zij vermoeid en verstrooid waren, gelijk schapen, die geen herder hebben. Toen zeide Hij tot Zijn discipelen: De oogst is wel groot, maar de arbeiders zijn weinig; bidt dan den Heer des oogstes, dat Hij arbeiders in Zijn oogst uitstootte.

„Gods arbeid behoort nooit tot het verleden. Op het graf van Wesley staat: „God begraaft Zijn arbeiders, maar hun arbeid zet Hij voort”. (pag. 5—6).

*

„Jezus ziet niet alleen den enkeling. Hij ziet ook de schare. Hij ziet de schare”. (pag. 6).

*

„In den modernen woningbouw kent men geen binnenkamer meer, nog veel minder een bidvertrek”. (pag. 6).

*

„De kerkelijke mensen dachten en denken: weinig oogst en veel arbeiders; Fari-zeën en Schriftgeleerden, dominé's en ouderlingen zonder tal, maar alle velden kaal en dor en onvruchtbaar.

Jezus ziet anders: velden vol oogst — Hij kent de akkers van God —, maar bijna geen arbeiders!

Geen arbeiders!

Het is zoo'n nuchter en eerlijk woord, het woord: arbeider. Het is voor geen misverstand vatbaar. Het heeft maar één beteekenis en die ééne beteekenis is voor ieder duidelijk”. (pag. 7).

*

„Werk genoeg, maar geen werkers”. (pag. 8).

*

„Mensen zijn er overal genoeg, maar weinig arbeiders!” (pag. 8).

„De vooraanstaande kerkelijke mensen van onze dagen, de ambtsdragers: dominé's en ouderlingen en zoo maar voort, zijn vaak alles, behalve arbeiders”. (pag. 9).

*

„Verstaan wij Jezus' angst? Jezus en de groote stad. Jezus en Amsterdam. Ook in Amsterdam is de oogst wel groot, maar de arbeiders zijn weinige. Inderdaad: de oogst is wel groot!” (pag. 9).

*

„Wij hebben vele vriendelijke, belangstellende en meelevende gemeenteleden, maar weinig arbeiders, die in woord en daad aan de vermoeide en verstrooide schare het Evangelie van het Koninkrijk prediken.

Wij zijn een Gereformeerde Kerk, maar zoo weinig een arbeidsgemeenschap.

Toch is het laatste onze taak, onze roeping”. (pag. 9—10).

*

„Laat ik eerlijk zijn: Soms heb ik het gevoel gehad en het is in den loop der tijden steeds sterker geworden, dat onze kerk buiten het werkelijke leven van Amsterdam staat, dat zij niet is een arbeidsgemeenschap maar op zijn best een stichtelijk gezelschap van gelijkgezinden en gelijkgestemden.

De Geestdrift — Geest met een hoofdletter —, dat wil zeggen: het gedreven worden door den Heiligen Geest tot rustloozen arbeid voor den oogst, wordt onder ons zoo bitter weinig gevonden. Het is alles zoo knus en zoo vriendelijk en zoo burgerlijk. Heel even werd het onbewogen watervlak van de kerkelijke vijver beroerd, toen het kerkelijk conflict acuut werd. Maar de rust is teruggekeerd en wij kerkelijke mensen bemin- nen de rust”. (pag. 10).

*

„De kerkelijke strijd was noodzakelijk. Maar wanneer wij niet boven den kerkelijken strijd uitkomen, wanneer wij onze krachten in dien kerkelijken strijd blijven verteren en verder niets kennen dan de kerkelijke rust, heeft onze kerk geen toekomst. Uiterlijk kan zij dan wellicht nog wat bloeien en toenemen in ledental, naar binnen kunnen wij dan misschien nog een en ander reformeren, innerlijk en geestelijk is zij verloren, omdat zij haar doel en zin niet meer vindt in het Koninkrijk Gods, in den oogst van God. De kerk van Amsterdam.

Ik denk niet alleen aan onze kerk, maar aan de christelijke kerk in haar verschillende openbaringen.

De gegevens, waarover wij beschikken, zijn niet bijzonder moedgevend”. (pag. 10).

*

„De Gereformeerde Kerken zijn in betere conditie dan de Hervormde Kerk. Historisch is deze voorsprong gemakkelijk te verklaren. Voor zelfvoldaanheid is volstrekt geen reden. Bovendien: werfkracht hebben ook de Gereformeerde Kerken weinig. Hun uitbreiding is een uitbreiding van onder op, niet van buiten af”. (pag. 11).

*

„John Mott heeft eens gezegd, dat alle groote bewegingen van Gods Koninkrijk begonnen zijn met gebed!

De Christen-Studenten-Vereeniging, van welke hij zelf jaren de ziel was, is van zijn woord het sterkste bewijs. Het eerste begin was een bidstond van enkele studenten, die, overvallen door een onweersbui, schuilden onder een hooischelf en samen spraken over den nood van de Heidenwereld. Zij baden den Heer van den oogst om arbeiders en God heeft hun gebed verhoord.

De Handelingen der Apostelen beginnen met een bidstond in de opperzaal”. (pag. 11).

*

„Wij hebben een groot aantal belijdende leden, op papier, in het archief, maar wij hebben weinig arbeiders.

'k Noem één voorbeeld: ons evangelisatiewerk! Procentsgewijze is het aantal evangelisatie-werkers verdwijnend klein en dat kleine getal bestaat voor het grootste deel nog uit de allereenvoudigsten. Hulde aan dat kleine groepje getrouwen. Maar wat doet onze gemeente als gemeente? Toch heeft de

Heiland tot haar gezegd en Hij zegt het nog altijd: Gaat uit in de straten en de wijken der stad!

De oogst is wel groot, maar de arbeiders zijn weinige!” (pag. 11—12).

*

„Ik wil vanavond niet spreken over de taak van de kerk ten opzichte van het sociale en internationale leven. Meerdere malen heb ik in mijn preeken gezegd, dat ook in dit opzicht de oogst groot is, maar de arbeiders weinige zijn. Ook in het sociale en het internationale leven van onzen tijd doet God Zijn werk en geeft God Zijn kansen. Overal open deuren. Maar de kerk, ook onze kerk, leeft voor een groot deel rustig voort in haar on-aandoenlijkheid. Zij slaapt den slaap des gerusten en overlaadt ieder met verwijten, die haar uit haar slaap wil wakker schudden”. (pag. 12).

*

„In Psalm 142 klaagt David, dat niemand zorgde voor zijn ziel. Ik geloof, dat in Amsterdam duizenden en nog eens duizenden leven, in de kerk en buiten de kerk, die dat woord van David zouden kunnen overnemen. Velen klagen niet eens meer”. (pag. 12).

*

„Wij preeken en luisteren, verdedigen en vallen aan, strijden tegen hen die onze broeders zijn... maar wij arbeiden weinig voor den oogst van het Koninkrijk en zorgen bijna niet voor de zielen. Wij zijn meestal niet eens bezorgd over de zielen. Wij kennen Amsterdam en spreken van afval. Toen Jezus de stad zag, weende Hij over haar. Hij was in angst over de zielen. Wij zijn aan de goddeloosheid van Amsterdam gewoon geraakt. Toch zijn er in dat goddeloze Amsterdam, buiten de kerk, talloos velen, die snakken naar het oogenblik, dat iemand zich bekommert om hun ziel. Toch is er in den hemel meer blijdschap over één goddeloos Amsterdammer, die zich bekeert dan over negen-negentig gereformeerde Amsterdammers, die de bekeering niet nodig hebben”. (pag. 12—13).

*

„Het kerkelijk leven van de laatste jaren heeft mij vaak wanhopig gemaakt. De kerkelijke strijd vind ik één groote ellende”. (pag. 13).

*

„Wat onze kerk meer dan eenig ander ding noodig heeft, is zielszorg”. (pag. 13).

*

„Wij preeken over de gemeenschap der heiligen en belijden iederen Zondag, in die gemeenschap te gelooven, maar wij leven voor een groot deel als vreemden naast elkaar, even vreemd voor elkaar als de straatsteenen op den Overtoom.

De oogst is wel groot, maar de arbeiders zijn weinige”. (pag. 13).

*

„Wanneer de kerk niet bidt om arbeiders en zelf niet arbeidsgemeenschap wordt, wanneer de kerk versteent en verdort, welnu, dan gaat God de kerk voorbij en zendt Zijn arbeiders zonder de kerk en buiten de kerk. Dan laat God het Leger des Heils en Johan de Heer doen, wat wij hadden moeten doen. Het Leger en de Maranathabeweging hebben meer recht op den naam „arbeiders” dan wij. Ach ja, ik ken de tegenwerpingen. Een dominé zou de bezwaren tegen het Leger en het Zoeklicht niet kennen! Maar ik heb in de gevangenis aan den Amstelveenschen Weg een jongen bezocht, een jongen uit een Gereformerd gezin, een zwakkeling, die in Amsterdam lichamelijk en geestelijk naar den kelder is gegaan en tenslotte in de gevangenis terecht kwam, een onverschillige, een zondaar, ja waarlijk, maar hiermee is zijn biografie niet af:

Een zondaar, een verlost, o Heer!

En nu geen zondaar meer.

Bekeerd door het Zoeklicht, dat hem iedere week in zijn cel gebracht werd en in zijn bekeering geleid door een van de arbeiders der Maranathabeweging.

Dooplid van de Gereformeerde Kerk.

Ja, Goddank, daar is nog een Heer van den oogst!” (pag. 13—14).

*

„Broeders en Zusters, houdt op met rede- neeren en disputeren, met theoretiseeren en

polemiseren. Houdt op om den oogst". (pag. 14).

„Veel heb ik nagedacht en gestreden, veel heb ik ook gedwaald, de kerkelijke strijd is mij een voortdurende kwelling geweest, maar vaster dan ooit weet ik, dat Gods Woord, het Evangelie van Jezus Christus, de eenige troost en de eenige uitkomst is". (pag. 15).

„Behalve Christus kan ieder gemist worden". (pag. 15).

„t Is mij altijd een vreugde geweest, wanneer broeders en zusters uit de oude Gereformeerde Kerken nu eens en dan weer in ons midden waren. Niet omdat zij op dat oogeblik in de Schinkelkerk ontbraken — God zegene alle broeders en zusters, die trouw iederen Zondag in de Schinkelkerk komen —, maar dit was mij een verkwikking, dat uw komst in de Parkkerk getuigde van de gemeenschap, die ondanks alle geschillen blijft. Gij zijt schapen van een andere stal maar wij hebben één Herder. In Jezus Christus zijn en blijven wij één. Niet de Kerk, maar het Koninkrijk is voor u en mij het voornaamste.

Ook u dank ik voor zoo menig blijk van meelevens, dat ik van u mocht ontvangen". (pag. 16).

* * *

In iedere preek kan men meestal maar één ding de gemeente werkelijk grondig op het hart drukken! Daarom is er in de gereformeerde prediking geen groter gevaar dan predikanten die met lievelingsthema's rondlopen, en *daarin* hun prediking laten opgaan, altijd maar weer predikende over de kerk, het Verbond, de ellende, de bekering, de evangelisatie!

Wat een gemeente nodig heeft, hangt daarom veelal af van de bearbeiding die ze in de afgelopen jaren ondergaan heeft. In dagen van kerkelijk geschil kan geregeld preken over de kerk noodzakelijk zijn, maar gaat men daarmee jaren door, dan zal men — bij gebrek aan noodzakelijke afwisseling, er ook de meest orthodoxe gemeente hoog-kerkelijk mee doodpreken, om nog te zwijgen van de gevaarlijke verval van de jeugd!

Wat de boodschap van Ds. Buskes in deze afscheidsprek is, is duidelijk: *de oproep om de wereld van het humanisme niet aan zich zelf over te laten, en een deel van onze kostbare tijd, besteed aan binnen- en interkerkelijk leven, vrij te maken(!) ten bate van contact met totaal of zogoed als buitenkerkelijken, ook al zou dat contact niet kerkelijk georganiseerd zijn!*

Het is wel nauwelijks een publiek geheim meer in onze vrijgemaakte kerken dat indien *dit aspect* van de prediking van Ds. Buskes méér in de prediking binnen onze kerken doorklonk, hiermee een facet uit het Evangelie weer op de voorgrond zou treden, dat in onze kerken te weinig aan de orde komt!

Zowel jongeren als ouderen in onze kerken zouden met meer vreugde diverse predikanten aanhoren, wanneer óók dit Buskes-aspect, dat zóveel te maken heeft met het levenswerk van de oude Prof. Herman Bavinck, opnieuw een plaats kreeg in de prediking onzer predikanten.

Maar... ook dat is een zaak van tijd en van instelling van prediker en gemeente!

Inmiddels kunnen we na deze gegevens omtrent Ds. Buskes nader op zijn mémoires ingaan, omdat men de Afscheidsprek van Ds. Buskes in 1929 de achtergrond zou kunnen noemen van zijn mémoires in 1959.

(Wordt vervolgd)

G. Puchinger.

TWEE BOOSHEDEN

Dit toch is de weg om wijs te worden, dat, wanneer de Here voorbijgaat al lerende, wij bereid zijn om onderwezen te worden en gewillig onbekend blijven met alles wat Hij zelf voor ons verbergt. Dewijl ons nu allen van nature een dwaze en zinnelose nieuwsgierigheid aangeboren is, welke spoedig tot vermetelheid wordt, zo hebben wij naastig te letten op deze vermaning van Christus door welke Hij deze beide ondegden bestraft.

Calvijn

BOEKBESPREKING

Albert Camus: **De Pest**;
vertaald door Willy Corsari.
(De Bezige Bij, Amsterdam, 1959).

III

Tweede en laatste preek van Pater Paneloup.

De dood van het kind Othon had de Pater zo veranderd, dat hij in de Kerk niet meer „gij", maar „wij" zeide. Hij herhaalde nog eens dat ook de wreedste beproeving nog winst brengt voor de Christen, maar vervolgde met nadruk dat er dingen waren, die de mens ten opzichte van God wél, andere, die hij niét kon verklaren. Er was goed en kwaad. Bij het kwaad begon de moeilijkheid. Er was een blijkbaar noodzakelijk kwaad: Don Juan!) naar de hel verwezen, en een voor ons oog onnodig kwaad: de dood van een kind. „Er is geen belangrijker kwestie dan het lijden van een kind, het afgrijzen, dat zulk een lijden wekt en de verklaring, die men daarvoor tracht te vinden. God zet ons hier met de rug tegen de muur. De Pater concludeert: Men moet alles geloven of alles loochenen. En wie onder u zou alles durven loochenen? Men moet het lijden van een kind willen, omdat God het wil, dat is de grond van alle dingen. Men moet kiezen: God haten of liefhebben. De liefde tot God vraagt een totale zelfverloochening. Dat is de moeilijke les, die ik tezamen met U wil leren".

Op een morgen voelt Paneloup zich ziek, maar wenst geen dokter. Dat zou strijdig zijn met zijn principes. Later op de dag laat hij echter het ziekenhuis waarschuwen. Rieux kan, behalve benauwdheid in de longstreek, geen symptomen van de pest vinden. Het betreft een twijfelgeval; toch is de toestand bedenkelijk. Paneloup vraagt hem het crucifix te geven, dat boven zijn bed hangt. Met dit crucifix in de handen wordt hij getransporteerd en vindt men hem de volgende dag dood, half hangend uit het bed, met een blik die niets zeide. In de dode blik was m.a.w. niets van de blijdschap der Abyssiniërs te lezen. Genoteerd werd: twijfelgeval, wat hier natuurlijk niet alleen op de doodsoorzaak slaat.

Tweede gesprek tussen Rieux en Tarrou.

Rieux en Tarrou zitten op een avond op een terras en genieten van de prachtige sterrenhemel en de pittige zeelucht. 't Is of de pest nooit tot hierboven is doorgedrongen. Tarrou vertelt zijn levensgeschiedenis. Hij leed reeds lang aan de pest, voordat hij deze stad leerde kennen.

„Mijn vader, die advocaat-generaal was, kreeg alleen de zeer ernstige gevallen te behandelen. Eén liefhebberij had hij, waar hij alle avonden aan wijdde: het spoorboekje. Hij kende alle binnen- en buitenlandse verbindingen van buiten.

Eens vroeg mijn vader mij een rechtszitting bij te wonen, in de hoop dat ik in zijn voetsporen zou treden.

Een kleine 30-jarige roodharige man, net een verschrikte rode uil, was zó besloten alles te bekennen, was zó verschrikt over wat hij gedaan had en over wat hem te wachten stond, dat ik slechts ogen voor hem alleen had. Ik geloofde, dat de rode uil schuldig was, het doet er weinig toe waaraan.

Hij werd ter dood veroordeeld door mijn vader, die mij nu in een ander licht verscheen. Ineens kreeg ik een onoverwinnelijke afkeer van hem. Al spoedig verliet ik de ouderlijke woning, dreigde met zelfmoord, als men mij terug wilde houden. Het contact met mijn moeder, een lieve figuur op de achtergrond, hield ik aan, ik nam haar zelfs later in mijn huis, waar ze tot haar dood is gebleven.

Ik verdiende mijn brood, maar wat mij bezig hield, was de terdoodveroordeling. Ik wilde weten, hoe ik over het geval van de rode uil moest oordelen, begon aan politiek te doen, zag in, dat de maatschappij berustte op terdoodveroordelingen, dat, als ik de maatschappij bestreed, ik tevens de moord zou bestrijden. Ik voegde mij bij de andere partij (de communisten A. J. D.). Bij hen werden ook wel doodvonnissen geveld, maar dat was nodig om een wereld te bren-

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr.
H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers:

Ds. D. van Dijk, Groningen
Drs W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Utrecht
Dr. H. R. Rookmaaker, Leiden
Dr. Ir. J. Stellingwerff, Eindhoven
Ds. B. Telder, Breda
Ds. G. Visee, Kampen
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Secretariaat Geref. Persvereniging „Opbouw":

H. Albracht, Prof. Wentlaan 50, Utrecht

Penningmeester van de Geref. Persvereniging:

Drs J. F. J. Lamet, Antilopelaan 2,
Geldrop, post Eindhoven

Administratie: Slotlaan 220, Zeist

gen, waar men niemand meer zou doden. Tot ik op zekere dag in Hongarije een terechtstelling door de communisten zag. Ik zag mensen fusilleren. (weer uitvoerige beschrijving). Sinds heb ik niet goed meer geslapen en begreep, dat ik, menend tegen de pest te strijden, al die jaren door zelf een pestlijder was geweest. Indirect had ik het doodvonnis van duizenden ondertekend. Men sprak, zoals mijn vader, van „force majeure"; maar dan hadden zij, die rode toga's droegen (zoals zijn vader A. J. D.) ook gelijk. De communisten zeiden echter, dat zij uitsluitend het recht tot veroordeling mochten hebben, ze doodden om het hardst en kunnen nu niet meer anders. Ik wilde echter van geen enkele reden meer weten voor een zo walgelijke slachting. Ik heb mij geschaamd, een moordenaar te zijn geweest. Ik het leren inzien, dat wij allen pestlijders zijn en heb mijn innerlijke vrede verloren. Ik probeer allen te begrijpen, te doen, wat gedaan moet worden om geen pestlijder meer te zijn; dan alleen kunnen we op vrede of een goede dood hopen. De mensen te redden, in ieder geval hun zo weinig mogelijk kwaad en soms zelfs een weinig goed te doen. Daarom leert deze epidemie mij niets, dan dat ik aan uw zijde moet strijden. Wat natuurlijk is, is de microbe. Al het andere, gezondheid, recht-schapenheid, reinheid is gevolg van een nimmer aflatende wil. Er zijn gesels en slachtoffers. We moeten weigeren aan de kant der gesels te staan. Dan is er nog een derde categorie, de ware geneesheren. Helaas ontmoet men er weinige, het moet wel een heel moeilijk beroep zijn. — „Ja", antwoordt Rieux, „er moet sympathie zijn". „Ik zou wel eens willen weten", vervolgt Tarrou, „hoe men een heilige wordt, een heilige, zonder God. Dat is het enige concreet probleem".

Dan gaan ze samen zwemmen in zee en vergeten de pest volkomen. Ze zwommen met hetzelfde rythme, ver van de wereld, bevrijd van de stad en van de pest. De herinnering aan deze nacht bleef hun dierbaar.

Rambert vindt wegen om te corresponderen, laat Rieux daar ook van profiteren. Voor het eerst sinds vele maanden schrijft hij zijn vrouw, maar met de grootste moeite. Er was een taal die hij verloor had.

Joseph Grand wordt ziek en geeft Rieux zijn kostbaar, 50 pag. tellend manuscript ter verbranding. Alle bladzijden blijken slechts de zin van de elegante amazone te bevatten, omgewerkt, uitgebreid en weer verkort. Onverwachts trok de pest zich echter terug. (De existentie-philosophie zegt: ons menselijk lot laat zich niet beheersen, is onberekenbaar en principiëel uitgeleverd aan het toeval, het noodlot, de willekeur, A. J. D.). Het serum werd in eens doeltreffend en Grand genas. Hij verzekerde opnieuw met zijn letterkundige arbeid te zullen beginnen, hij herinnerde zich alles nog.

Nog slechts twee dodelijke gevallen kwa-

men voor : de rechter van instructie, die geen rechter meer had willen zijn en zich bij het leger vrijwilligers had aangesloten en Tarrou.

Rieux besloot de laatste, die tijdens de pest bij hem zijn intrek had genomen, thuis te houden. Tevergeefs wordt het serum van Castel toegepast. Tarrou vraagt, hem eerlijk van het verloop op de hoogte te houden. Hij zal vechten, maar als het spel verloren is, wil hij waardig sterven. Als in zijn laatste nacht Madame Rieux hem over het haar strijkt, mompelt hij moeilijk: Nu is alles goed en sterft na enige uren.

Rieux wist niet of Tarrou bij het sterven de vrede had teruggevonden, maar hij dacht dat voor hem persoonlijk nooit meer vrede mogelijk zou zijn, evenmin als voor een vrouw, wier zoon is weggenomen of voor een man die zijn vriend begraaft.

Hij had de pest, de vriendschap en de liefde leren kennen, en zou zich die herinneren. Alles wat de mens kon winnen bij de pest en bij het leven, was kennis en herinnering. Het is hard te leven alleen met wat men weet en wat men zich herinnert, verstoken van wat men hoopt. Tarrou had nooit de hoop gekend. Had hij daarom de vrede gezocht in het dienen der mensen? Tarrou scheen de vrede gevonden te hebben, maar hij had hem pas gevonden in de dood, d.w.z. toen hij er niet meer van genieten kon. De volgende morgen ontvangt Rieux bericht van het sterven van zijn vrouw.

Rieux blijkt de auteur van het boek te zijn. Door zijn beroep had hij de meeste van zijn medeburgers gezien en gesproken. In de zaak van Cottard heeft hij met een zekere reserve getuigd, zoals een getuige van goeden wille past. Als rechtschapen mens heeft hij de partij van het slachtoffer gekozen en heeft zich bij de mensen, zijn medeburgers aangesloten in de enige zekerheden, die allen gemeenschappelijk hebben, te weten: **liefde, lijden en ballingschap.**

Cottard echter, van wie Tarrou eens had gezegd: „Zijn enige ware misdaad is: in zijn hart goed te keuren datgene, wat kinderen en mensen de dood brengt; de rest (d.w.z. zijn grote misdaad, A. J. D.) begrijp ik, maar dit ben ik verplicht hem te vergeven”, werd krankzinnig uit angst voor wat hem te wachten stond. Nu was het Rieux onmogelijk, nog iets voor Cottard te doen; dat was te wijten aan de meedogenloze rechterlijke vonnissen.

Rieux kon geen definitieve overwinning vermelden, alleen het getuigenis van wat gedaan was en nog gedaan zou moeten worden tegen terreur en haar onvermoeid wapen, voor alle mensen, die, hoewel ze geen heiligen konden zijn, trachtten geneesheer te zijn, daar ze geen gesels wilden aanvaarden.

(Wordt vervolgd)

A. J. Dam.

¹⁾ veel in toneelstukken voorkomende figuur, type van de godloochenaar en losbol.

INGEZONDEN

Mijnheer de Hoofdredacteur,

Naar aanleiding van recente perspublicaties hebben ondergetekenden behoefte van hart tot hart te spreken met ons gereformeerde volk. Het is hun namelijk niet mogelijk langer te zwijgen over de dingen waarvan ons aller hart vervuld is.

Wat er precies gaande is?

Het kan nu langzamerhand voldoende bekend zijn dat in onze kringen niet gelijk gedacht wordt over de betekenis van de besluiten van de Synode van Utrecht 1959. Wie een beetje in de kerkelijke pers thuis is kan weten dat b.v. de Reformatie heel anders schrijft dan Opbouw en Contact. Voorts dat ds. Visee in de Kamper Kerkbode in een zestal gedegen artikelen tot heel andere conclusies komt dan de eindredacteur van het Overijsels Kerkblad. Uit een en ander blijkt dat we nog volop zitten in de periode van de meningsvorming.

Wat spreekt nu meer van-zelf dan dat we over deze dingen met elkander willen spreken! Elkander vasthoudende in goede trouw moeten we toch, meenden we, kunnen komen tot een open gesprek. Niemand kan toch voor zich het monopolie opeisen van de absolute juistheid van eigen standpunt. Bovendien meenden we dat het alleen maar christelijk was ook eens, waar we daartoe ook maar in de gelegenheid werden gesteld, met broeders van de overzijde over deze dingen te kunnen praten. Jarenlang was dit onmogelijk. Nu werd ons echter een deur geopend om over de werkelijke oorzaken van de

breuk, die in 1944 geslagen werd, te spreken met hen, die voor die breuk mede verantwoordelijkheid dragen. Steeds werden we tot deze besprekingen uitgenodigd. Wij hebben gemeend, om 's Heeren wil en om derwille van Zijn Kerk, op deze uitnodigingen geen **neen** te mogen zeggen. En wij zijn dankbaar dat wij ons naar de mate van onze krachten van deze verantwoordelijkheid gekwetend hebben. We zullen dat ook naar ons vermogen blijven doen. De vrucht van dit alles kunnen wij gerust aan de Heere overlaten.

Wat hebben wij echter moeten ondervinden? Tot onze diepe teleurstelling deden we de droeve ervaring op dat zelfs onze kerkelijke trouw in het geding werd gebracht. Er is gevraagd in de pers of achter dit alles een planmatige actie zit. Er is gevraagd of het niet wenselijk is een vervroegde Synode te houden. Aan dit bedrijf moet, volgens ds. I. de Wolff in het Overijsels Kerkblad, een einde komen.

Broeders, broeders hoe hebben we het nu! Beiden hebben wij in de loop der jaren heel wat van onze tijd gegeven aan zendings- en evangelisatiewerk. Wij zagen en zien het als een roeping van de Kerk des Heeren om het Evangelie van Jezus Christus uit te dragen naar heidenen en naar hen die van dat Evangelie vervreemd zijn. Altijd hebben wij daarbij gesteld dat wij, de Blijde Boodschap uitdragende, hen die daardoor gegrepen werden, moesten roepen tot de gemeenschap van de Kerk van Jezus Christus En zouden wij dan met medechristenen, die ook het Evangelie liefhebben, niet mogen spreken over wat ons kerkelijk gescheiden houdt? Zouden wij deze broeders niet mogen wijzen op de zonden, die destijds de kerkgemeenschap verbroken hebben?

Men zegt: kerkelijke zaken moeten op kerkelijke wijze worden behandeld.

Nu menen wij dat men ons moeilijk ten laste zal kunnen leggen dat wij in de loop der jaren niet met alle kracht juist de opbouw van ons vrijgemaakte kerkelijke leven hebben gezocht en dat wij de kerkelijke zaken niet steeds op kerkelijke vergaderingen tot oplossing hebben zoeken te brengen. Wij hebben daar heel wat uren van ons leven aan besteed. Er is dan ook geen haar op ons hoofd dat er over denkt om kerkzaken in de particuliere sfeer te gaan behandelen, laat staan dat zulks mogelijk zou zijn. We hebben getoond geen enkel bezwaar te hebben om aan onze kerkeraden volkomen opening van zaken te geven over besprekingen die hebben plaatsgevonden en die nog zullen plaats hebben. En men kan op ons rekenen wanneer deze zaken op de kerkelijke vergaderingen aan de orde zijn en tot een beslissing moeten worden gebracht.

Wij staan er echter op, genietende de vrijheid, die wij in Christus hebben, aan de meningsvorming volop mee te doen. En het heeft ons diep pijn gedaan dat we in een sfeer van wantrouwen gebracht zijn, waarin elk vruchtbaar gesprek onmogelijk is.

Niet meer en niet minder is hier voor ons in geding dan de vrijheid, die we in Christus hebben.

Toen de Duitsers ons die vrijheid gingen roven moesten we **neen** zeggen.

Toen de synode van Sneek-Utrecht ons binden ging aan dingen, waarvan de Heere ons niet bond, deden we het voor de tweede keer. En vandaag zijn we voor de derde maal bereid. Christus maakte ons tot slaven van Hem, maar niet tot slaven van mensen. Tot een gesprek over deze dingen zijn we elk uur van de dag bereid. Maar we zijn niet bereid te bukken voor geweld.

Mogelijk ten overvloede willen we verklaren dat de besluiten van Utrecht 1959, zoals ze daar liggen, geen basis voor hereniging met de Synodale kerken kunnen zijn. Als zodanig zijn ze trouwens ook niet bedoeld. Een acte van Vereniging zal er anders uit moeten zien. Een beschuldiging van kerkelijke ontrouw laten we ons niet aanleunen. Evenmin de beschuldiging van schending van het ondertekeningsformulier voor predikanten. We denken er echter niet aan ons te laten verbieden een eerlijke, liefdevolle worsteling om tot verduidelijking en verbetering van de Utrechtse besluiten te komen.

Nu hadden we verwacht dat we in de kring der kerken, met elkaar, in broederlijke zin en in de geest der liefde, zoals dat onder broeders en zusters behoort, zouden kunnen omgaan. Helaas moeten we ervaren dat wij, die met heel ons hart in 1944 voor de vrijmaking van de kerk gekozen hebben en die sinds die tijd onafgebroken voor het goed recht van de vrijmaking op de bres hebben gestaan en nog staan, thans door sommigen met diep wantrouwen worden bejegend. Dat is ons een groot verdriet, dag en nacht. Wij zijn er diep van overtuigd dat de pers hierin een grote schuld treft. Dat moet weer anders worden. Moet nu verschil van mening over besluiten van de synodale kerken ons, die gezamenlijk het goed recht van de vrijmaking bepleiten, uit elkaar drijven? We zijn toch vrijgemaakt om elkaar te binden aan Schrift en Confessie! En niet aan de mening van pers-redacteuren of collega's?! Het zal in ons niet opkomen anderen te binden aan

onze meningen. Laat men het echter omgekeerd ook niet proberen.

Wij hopen van harte dat er in onze kring bezinning zal komen op deze dingen. Het is hoog tijd dat we de gelederen sluiten, ons niet langer afzetten tegen elkaar en de strijd tegen de synodalen voeren op wezenlijken punten van verschil. Er is onder het kerkvolk aan de andere kant van de streep een voortgaande veront-rusting over hetgeen in 1944 en de jaren daarvoor en daarna is geschied. In steeds breder kring begrijpt men er niets meer van dat enerzijds bindingen aan leeruitspraken worden opgeheven, terwijl men anderzijds tuchtmaatregelen handhaaft. Overduidelijk is ons dat uit allerlei contacten gebleken. Wij menen dat de eenvoudige gehoorzaamheid aan de Heilige Schrift meebrengt, dat wij onzerzijds alles moeten doen om die ongerustheid aan te wakkeren. God zegt ons nergens dat dat alleen mag door het schrijven van een artikel op een studeerkamer en niet door persoonlijk gesprek en contact. En daarom wekken we met volle vrijmoedigheid ons kerkvolk op om met een warm hart en liefdevolle houding in de bres te gaan staan voor een vergaderen van de ware-christgelovigen op de grondslag alleen van Schrift en Confessie en in gebondenheid aan de door de Heilige Schrift voorgeschreven wijze van kerkregering. Wie daar aan mee doet doet positief werk. Die is daar in den Heere welgevallig.

Met Psalm 25 : 3 (ber.) zingen we:

Milde handen, vriend'lijk ogen,
Zijn bei U van eeuwigheid.

Laten wij er dan ook naar staan in de omgang met elkaar en met mede-christendom het beeld te vertonen van deze God van Wien wij in bovenstaande Psalm zo graag zingen.

Ds. R. H. Bremmer
Ds. H. Vogel.

Enschede, 22 December 1959.

PERSSCHOUW

EEN CHR. GEREFORM. STEM

In het (Chr. Geref.) Kerkblad voor het Noorden wordt een bespreking gegeven van de terzijde stelling van de Vervangingsformule.

De Schrijver van de daarin gegeven beschouwingen wijst op het dubbelzinnige van de synodale uitspraken en geeft als zijn oordeel, dat er allerminst reden is om het sein tot gejuich te geven over wat door de Utrechtse synode werd uitgesproken.

In zijn artikel geeft hij daarna ook de volgende opmerking:

Ik geloof dat we ook een ander punt niet over het hoofd moeten zien. De Synode der Ger. kerken is tot de terzijdestelling van de vervangingsformule gekomen door een sterke aanranding vanuit de kerken. Bij velen in de Ger. kerken leeft er onrust over de breuk met de vrijgemaakte en chr. ger. kerken. De manier waarop de synode tot het besluit gekomen is moge ons geheel niet bevredigen, vast staat dat ze tot dit besluit kwam. De leiding der kerken kon op de duur niet tegenhouden wat in de kerken zelf leeft.

En wat in de kerken zelf leeft en gaat leven is nog belangrijker dan wat een synode zegt. We ontdekken in verschillende kerken van gereformeerde belijdenis een toenemende veront-rusting over de verdeeldheid der gereformeerde belijders. En niet alleen een ongerustheid: er komt een al sterker verlangen naar een kerkelijk samenwonen van hen die de gereformeerde belijdenis zijn toegedaan. Mag Gods volk zich niet afvragen of nu de gebeden toch worden verhoord dat Gods kinderen weer naar elkaar heengedreven worden.

Niet de manier, wel het feit van de terzijdestelling zou ik tegen deze achtergrond willen zien.

Ik was dan ook erg dankbaar voor wat Ds. Visee in de vrijgemaakte Kamper kerkbode naar aanleiding van de terzijdestelling schreef:

„Zouden we nu eens niet liever afwachten, hoe de reacties zijn binnen de Synodale kerken zelf? Wat werken de Utrechtse besluiten uit? Het zou toch eens kunnen blijken dat de terugname van de Vervangingsformule daar nog een staartje heeft. Dat de vraag rijst: Maar als deze formule nu kan worden teruggenomen — hoe dan ook (waarover straks meer!) — is het dan wel juist en recht en broederlijk en kerkelijk en christelijk geweest om deze „leer“ zoveel ambtsdragers te schorsen?

Het zou kunnen wezen dat de gewetens daar ontwakend: We hebben een dwaasheid in Israël gedaan!

Zie, dat is de geest waarin meer bereikt zal worden dan met allerlei rechtlijnige betogen. Er is een christelijke fijngevoeligheid die speurt naar het werk van de Geest bij anderen, ook al is het niet direct zo doorbrekend, zo duidelijk, zo helder als wij het wensen.

Inderdaad — we moeten niet „synodaal” zijn. We moeten vóór alles op de kerken zelf letten. En op de leden ervan.

Want de kerk is niet de synode maar de vergadering der gelovigen. C. V.

OVER „HET INSTITUUT HERVORMDE KERK”

Prof. Severijn schreef over de toestand der Hervormde Kerk in de „Waarheidsvriend” o.a. het volgende :

Indien we echter op het instituut Hervormde Kerk zien, op de wijze, zoals het zich gedraagt en zoals het geregeerd wordt, is het wel buitengewoon moeilijk ten aanzien daarvan verwachtingen te koesteren van opbloei en zegen. Dat vindt zijn eerste en voornaamste oorzaak in het eenheidsinstituut, dat steunt in de reglementen-bundel. Deze omringt de kerkorde als een vestingdij van muren en torens. Constructies van raden en commissiën verheffen zich als episcopale zuilen en gebinten van de vloer tot schier boven het dak. Of het toeleeg is geweest, of wel onnozelheid wil ik niet beslissen. Dat moeten de verdedigers maar voor zichzelf uitmaken. Doch feit is, dat de presbyteriale schijn, welke in de kerkorde aanwijsbaar is, ten enenmale bedriegt. Wat is er over van de zelfstandige rechten van de plaatselijke gemeenten, overeenkomstig het gereformeerde kerkrecht?

Wat is er overgelaten aan de classes tot regeling en overeenkomst van voorkomende kwestien betreffende leer en ambt?

Wij denken aan de onverkwikkelijke „oplossing”, die men wil ten aanzien van de z.g. minderheden. Behalve, dat men van boven af weinig eerbied betoont ten aanzien van de zelfstandige verantwoordelijkheid van de plaatselijke kerkeraad voor de pastorale bearbeiding der gemeente en het pastorale beleid, onttrekt men een deel der gemeente aan de pastorale zorg om dat tot een „noodgemeente” van dissenters te maken en dan zijn er nog die adviseren goedschiks of kwaadschiks zo'n kerkeraad de registratie van die noodgemeente op te dringen. Ziedaar het instituut! De helft plus één besluit over plaatselijke rechten en geestelijke aangelegenheden. Heel deze opzet verraadt, dat zij, die verantwoordelijk zijn voor het initiatief en de leiding in deze zaken, een kerkeideaal najagen, dat weinig overeenkomst vertoont met de geest der confessie. Dat is trouwens op onweertegbaar duidelijke wijze aan de dag gekomen bij de behandeling van de toelating der vrouw tot het ambt. Niet alleen, dat men deze heeft doorgezet, ondanks een zo geringe nominale meerderheid in de synode, maar ook ondanks de wetenschap, dat de weerstand in de kerk met name bij hen, die de belijdenis in ere wensen gehouden te zien, algemeen is. En wat intussen een kerkregering het meest als ongepast en onbehoorlijk moet worden aangerekend, dat zij hierbij meer geluisterd heeft naar de geest des tijds dan naar de Schrift, welke het geestelijk ambt uitgesproken de man toeschrijft, en gebiedt, dat de vrouw in de gemeente zwijge. Het is ten enenmale een onredelijke eis van de verdedigers van de toelating der vrouw tot het ambt, hun standpunt te willen erkend zien als ook overeenkomende met gehoorzaamheid aan de Schrift, alsof deze tegelijk ja en neen zei. „Indien iemand meent een profheet te zijn of geestelijk, die erkenne, dat hetgeen ik u schrijf, des Heeren geboden zijn, maar zo iemand onwetend is, die zij onwetend” (1 Cor. 14 : 37). Het beroep van de apostel betreft juist het zwijgen der vrouw in de gemeente. De enige conclusie, waartoe het woord van de apostel leidt is deze : die er anders over denken, zijn geen geestelijken en geen profeten.

Men heeft de eenheids-structuur van het instituut te hulp geroepen, omdat de geestelijke eenheid onbrak. Dat is de ellende van het instituut.

Helaas merken we zo weinig van een waarlijk geestelijke strijd tegen deze ontaarding van 's Heren kerk. C. V.

VAN HIER EN GINDS

Een nieuwe „Reveilkring”

De Reveilkring, een groep hervormden in Assen, die gebaseerd is op de beginselen zoals deze zijn ontwikkeld door mr Guillaume Groen van Prinsterer, heeft besloten voortaan zelf elke zondagochtend diensten te houden in zaal Merks te Assen. Zondag zal de eerste dienst worden gehouden. De Reveilkring heeft zich afzijdig gehouden van de Ned. Herv. Kerk en de Kapelgemeente (rechtzinnig hervormd), sinds de tijd dat deze beide gemeenten besloten hadden samen te gaan. Het gevolg van dit samengaan is geweest, dat zowel

de rechtzinnige als de vrijzinnige groepen wederzijds diensten in beide kerken hadden.

De opmars der Televisie

Hoe zal het met de T.V. gaan? Gemiddeld zal nu iedere periode van negen maanden een volgend 100.000-tal toestellen baren tot in 1970 het verzadigingspunt van 2,5 miljoen toestellen is bereikt, aldus hebben de heren A. van der Putten en drs P. W. C. van Kessel berekend in een studie over de ontwikkeling van de televisie in Nederland, die zij in oktober 1958 publiceerden in Economisch-Statistische Berichten. 75 pct van de geraamde 3,5 miljoen gezinnen en alleenwonenden zal dan beschikken over televisie.

Engeland is nu al aardig op weg naar zulk een maximumpercentage: over 60 pct van de Britse gezinnen zijn de 9,5 miljoen toestellen (na 17 jaar televisie) verdeeld. In de procentuele rangorde volgt na Denemarken (300.000 toestellen, 20 pct.) ons land met 16,5 pct. Achtereenvolgens komen dan Zweden (420.000, 15 pct), West-Duitsland (2,5 miljoen, 14 pct) België (400.000, 12,5 pct), Frankrijk, waar de Gallische geest geen geduld heeft voor de noodzakelijkerwijs nu onder artistieke controle geplaatste televisie (1,5 miljoen, 10 pct) en Italië, waar het glimmende toestel pièce de milieu is van iedere bar of trattoria omdat de Italianen graag na afloop (of niet eens) rumoerig commentaar leveren op de programma's, die eerst in bioscoopformatie ademloos zijn bekeken (1,2 miljoen, 9 pct).

Een eenvoudige vergelijking met het buitenland leert dus, dat Nederland tot de grote televisielanden behoort.

KERKNIEUWS

Adressen. Het adres van de Geref. Kerk van Wetsinge-Sauwerd is vanaf heden: R. Oosterhuis, Hekkumerweg 4, Adorp.

Het adres van de Geref. Kerk te Hillegersberg-Terbregge is thans: L. van Gemeren, Borchsatelaan 132, R'dam-13, Telef. 186040.

Adres Kerkeraad van de Geref. Kerk te Avereest-Dedemsvaart is thans: E. Witten, Ommerweg 17, Balkbrug.

Enschede. In het verslag van de kerkeradsvergadering van de Geref. Kerk van Enschede-Zuid stond het volgende :

„Het gesprek over de kerkelijke situatie wordt voortgezet en afgerond. De broeders spreken uit elkaar het volle vertrouwen te schenken. De praeses spreekt hierover z'n blijdschap uit”.

Overschie. De kerkeraad van de niet-vrijgemaakte Geref. Kerk heeft aan de leden der kerk die hij in 1945 afhield van het avondmaal omdat zij bezwaar hadden tegen een stuk van de leer bericht gezonden dat dit nooit had mogen gebeuren en de betrokkenen om vergeving gevraagd.

Over de Schorsingen. In mei j.l. richtten een aantal leden van de Persvereniging „Waarheid en Eenheid” zich tot de Generale Synode van Utrecht met twee bezwaarschriften. Ze werden gepubliceerd in „Waarheid en Eenheid” van 27 nov. en 11 dec. 1959.

In deze bezwaarschriften werd nogmaals aangetoond, dat van Synodewege in 1942/44 „te eng was gebonden”. Derhalve verzochten opstellers de Generale Synode ter wille van de bevordering van het herstel der kerkelijke eenheid, terug te komen op de besluiten tot wering van cand. H. J. Schilder, tot schorsing en afzetting van prof. dr K. Schilder en op de andere schorsings- en afzettingsbesluiten, in die jaren in verband met deze kwesties genomen.

Voor het geval de G.S., resp. de eventueel door haar te benoemen commissie, de inzichten der opstellers niet zou delen, verzochten de opstellers om een samenspreking.

Inderdaad besloot de G.S., in haar zitting van 25 augustus 1959 tot instelling ener commissie, waaromtrent Kerknieuws dd. 29 augustus 't volgende berichtte :

„De synode besloot tot instelling van een commissie ad hoc voor de bezwaarschriften, bestaande uit de moderamenleden ds P. N. Kruyswijk, ds P. D. Kuiper en ds L. ten Kate, prof. D. Nauta en ouderling G. Jouwsma. Secundus ds H. Torenbeek”.

Vrijdagavond, 8 januari j.l., berichtte Trouw het volgende :

„In besloten zitting heeft de synode twee bezwaarschriften behandeld, die betrekking hadden op bepaalde tuchtmaatregelen die door de synode van Utrecht 1943-1945 genomen zijn. Men besloot aan de in deze bezwaarschriften vervatte verzoeken niet te voldoen, maar de synode herhaalde haar in september j.l. uitgesproken bereidverklaring in een eventuele samenspreking met de vrijgemaakte Geref. Kerken het gehele complex van de desbetreffende geschilpunten nader te behandelen”.

Enig contact met de opstellers heeft de G.S. niet gezocht.

Naar aanleiding van het persbericht in „Trouw” zonden de opstellers van de bezwaarschriften het volgende telegram naar de synode :

„Begrepen uit de pers dat onze bezwaarschriften in besloten zitting zijn behandeld en afgewezen Stop. Lazen Uw bereidverklaring deze materie eventueel met de vrijgemaakte Geref. Kerken te bespreken maken U erop attent dat wij U verzochten deze materie bij verschil van inzicht met ons te bespreken. Stop. Spreken onze bevreemding en verontusting er over uit dat U tot gesprek bereid bent, zonder dat zij er om vroegen, met hen die zich naar het oordeel der voorafgaande synoden aan de zondige daad van scheurmaking schuldig maakten, daarentegen niet ondanks ons verzoek met ons die zich in feite gedragen hebben naar de aanwijzingen der voorafgaande synoden om in de kerkelijke weg te blijven en zich met bezwaarschriften tot de kerkelijke vergaderingen te wenden. Stop. Achten het ook bevreemdend en verontustend dat onze bezwaarschriften, rakende van synodewege publiek geargumenteerde handelingen van schorsingen, afzettingen en weringen in besloten zitting werden behandeld.

Namens de ondertekenaars, Sanders.

Op dezelfde zaterdag werd de ledenvergadering van de persvereniging „Waarheid en Eenheid” gehouden. Deze nam ook kennis van het bericht in „Trouw” en het door de inzenders van de bezwaarschriften gezonden telegram. Daarop telegrafeerde deze vergadering aan de Synode het volgende :

„Stellen ons achter het telegram U heden door br Sanders c.s. gezonden en spreken onze sterke verontusting uit over deze gang van zaken”. — Persvereniging „Waarheid en Eenheid” in vergadering bijeen, Sanders, secretaris.

De strijd tegen de schorsingen gaat door. De rechte basis ervan is weg. Ze kunnen niet gehandhaafd worden. De kerken mogen van deze smet gezuiverd worden.

Regelprijs 20 cent per m.M.

Bij contract reductie.

★

ADVERTENTIE-TARIEF :

FAMILIEBERICHTEN :

Regelprijs 15 cent per m.M.

Abonnementen s.v.p. bij vooruitbetaling door storting op giroreken. 233117 t.n.v. Drukkerij Steenbergen, Zeist, met vermelding voor „Opbouw”.

Abonnementsprijs: f 5.- p. halfj. - f 10.- p. jr. Studenten abonnement f 6.- per jaar.

Losse nummers 25 cent. Buitenland: f 6.25 per halfjaar - f 12.50 per jaar.

Drukkerij Steenbergen

ZEIST - TELEFOON 03404-2452

★

Periodieken

Boekwerken

Handelsdrukkerij